

Sele

Kraj stare zvestobe

Dostop: Iz Železne Kaple (Bad Eisenkappel) skozi Obirsko (Ebriach) proti zahodu čez cestni prelaz Šajda (Schaidasattel): 15 km. Iz Borovelj (Ferlach) je cesta do Sel (Zell Pfarre) dolga 12 km. Na Mrzli log oziroma h koči pod Košuto (Koschutahaus) pelje iz Sel gorska cesta, za katero je treba plačati nekaj cestnine. Peš je pot dolga eno uro. Primerno za kolesarje.

Naravne lepote

Zgodovinsko-kulturne znamenitosti

Na slovenskem državnem ozemlju imamo 73 krajev z imeni Sela, Sele, Selce, Selo. A najboljše naselje z imenom Sele je ostalo onstran državne meje, onstran desetkilometerskega skalnega zidu karavanške gore Košuta. To pa še ne pomeni, da koroške Sele ne ležijo na strnjnem delu slovenskega etničnega ozemlja.

V predavtomobilskih časih so Sele slovele po tem, da je moral župnik pet ur pešaćiti, če je hotel svojo faro prehoditi od zahoda do vzhoda, in to samo po cestah v osrednji dolini od Zgornjega Kota (Oberwinkel), Srednjega Kota (Mitterwinkel), mimo farne cerkve v osrednjem delu vasi Sele do Borovnice (Freibach) in Šajde (Schaida). V enem dnevu pa ne bi niti poleti mogel obiskati vseh faranov v zaselkih, na samotnih kmetijah in selišćih. Dandanašnji motoriziranci in kolesarji, ki v lepih dneh v obilju vdirajo v selsko dolino prek Šajde,

Lepa kulturna krajina s senošetmi v Selah. Cesta čez njih pelje pod vrhove Košute, ki jih vidimo v ozadju.

Razpotegnjena vas Sele ima središče v osrednjem delu, ki se imenuje Sele - Fara. Tu so šola, spomenik selskim žrtvam v drugi svetovni vojni, farna cerkev in pokopališče.

seveda ne razumejo več teh starih težav dušnega pastirja. Selani postrani gledajo obiskovalce, predvsem zaradi hrupnih navad, nikakor pa ne zaradi denarja, ki vendarle kapne od njih; ljudje v tej od 900 do 1000 metrov visoki dolini živijo od lesa in živine, vse bolje pa tudi od turizma.

Sele že slovijo kot srce Karavank, kot ena najbolj očarljivih koroških malih pokrajin. Tu še ni hotelov in razmetanih vikendov, je ena sama čudovita skladnost med skalnimi grebeni Košute in kulturno krajino. Ta odseva duha domačinov, zadržanih, a ljubeznivih ljudi, potomcev Karantancev, ki so ta gorski svet izkrčili že v 10. stoletju – ali pa se morda naselili že na izkrčenem. V 21. stoletju jih je tu ostalo okoli 700, v veliki večini slovenskega rodu. Ostale so krčevine, dehteče od trav in cvetja, zaznamovane z razpeli in značilnimi koroškimi znamenji. Mogočne stare lipe nad domačijami so hišna drevesa, ki povezujejo in varujejo rodove.

Vredno je obiskati lipo pri domačiji Vogar pod Šajdo. Takoj se boste vprašali: koliko je stara, koliko rodov ji je posvetilo svojo ljubezen in znanje, da je zrasla tako skladna, tako pravilno razvejena? Da je ostala zdrava? A domačim, ki bi morebiti odgovorili na ta vprašanja, je rodovni spomin opešal. Spoštljivih sedem metrov obsega te lipe poudarja še klop, ovita nad njenim koreninjem. Gotovo je veselo videti prizor, ko nanjo posede vsa Vogarjeva žlahta. Ko obrnjeni na vse štiri strani neba, povezani z nevidnimi silnicami krvi in zemlje, *drožinjajo* po domače. Znano je, da je leta 1920 ob nesrečnem koroškem pleciscitu kar

V kraju je uveljavljena dosledna dvojezičnost.

Na Kladivu, drugem najvišjem vrhu Košute

Planina Mrzli log pod Košuto s skulpturami s kiparskega simpozija

97 odstotkov Selanov glasovalo za Jugoslavijo; znano je tudi, da so leta 1943 svoje domoljublje plačali z barbarskim nacističnim sodnim zločinom: trinajst so jih obglavili na Dunaju. Spomenik tem žrtvam v Selah ni bil omadeževan, kakor so bili oskrunjeni številni partizanski spomeniki po avstrijskem Koroškem, ker ga domačini varujejo;

ker je to spomenik slovenski zvestobi. Pa tudi opomin vsakemu nasilju, vsakemu vdoru, tako tujemu tej rajski dolini. Spomini so tu sveti. Ta visoki oddaljeni kraj hrani celo spomin na dan, ko so vanj vdrla Turki. Na znamenju, ki se imenuje Turški križ, je tik ob cesti na vzhodni strani vasi upodobljeno turško roparsko krdelo z zakrivljenimi sabljami, obstalo pred farno cerkvijo sv. Urha. Bilo je to davnega, zgodovinsko znamenitega leta 1492.

Seveda pa najdemo v Selah tudi prijazna novodobna znamenja: pri Ridovčevi žagi, 2 kilometra pod Selami na zahodni strani, recimo, zanimivo zbirko zverženih in prevotljenih korenin ter debel, iz katerih brizga voda. Bradati Albin Travnik, sam nekako grčav kakor lesovje fantastičnih oblik, ki ga zbira v svojem kraljestvu, je te brizgalnike razporedil ob cesti obiskovalcem in sebi v veselje. Pri žagi, ki ima še staro kolo, se začena tudi lahek krožni izlet pod Košuto, dolg tri ure, najprej po divjem, pragozdnem okolju Hude jame. Po označeni poti pridemo na lepa razgledišča po dolini in po Košuti, potem pa se skozi strmi gozd vzpnemo na Cerkovski rob (1410 m) pod vzpetino Čelec, od koder se spustimo do kočice Koschutahaus (1280 m). Če hočemo nazaj do avta, se najprej podamo po cesti v Sele, čez Planino Mrzli log, na kateri so kiparili ljubiteljski in ekološko navdihnjeni umetniki, predvsem iz nemških dežel. Ko si ogledamo njihovo galerijo na prostem, zavijemo levo v dolino Mrzle vode, ki nas pripelje nazaj do Ridovčeve žage.

Po popisu 2001 kar 89,1 odstotka Selanov *marnja svoenje*. Zadnji popis 2013 pa nima podatkov o njihovi jezikovni pripadnosti. Posthaidrjevski in turistični pritiski tudi v to zvestobo zabijajo kline. Koča pod Košuto, ki stoji na meji med zelenim vencem predgorja in orjaškimi čermi ter grebeni Košute, nosi samo nemško ime (čeprav se Nemci niso mogli odpovedati lepi slovenski besedi košuta). Temu se navsezadnje ne gre čuditi. V vpisni knjigi v koči zaslediš samo nemška, nizozemska in češka imena, pa skoraj nobenega slovenskega. Kakor da je ljudem onkraj Košute, tam, kjer so vesine vse osončene, zelene in prijazne, senčni svet na tej strani preoddaljen, predivji, nemara že tuj.

Srečanje pod Košutnikovim turnom. Preko severne stene se spušča proti selanskim zaselkom v dolini strma in krušljiva pot.